

933. Uppsala, Domkyrkan.

Pl. 7.

Litteratur: D 1: 269. R. Dybeck, Reseberättelse 1866 (ATA), Runa (fol.) 2 (1876), s. 35; P. J. Lindal, Runstenarne i Uppsala (1881), s. 5; O. v. Friesen, Runstensundersökningar i Uppsala län 1898 (hs i ATA), Anteckningar (UUB).
 Äldre avbildningar: Dybeck a. a.; P. J. Lindal a. a. foto; O. v. Friesen foto (ATA, UUB).

År 1866 påträffades vid reparation av Domkyrkans yttre grundmur fyra större fragment av runstenar (U 931, 933—935). R. Dybeck meddelar härom i sin reseberättelse år 1866: Efter arbeten i bl. a. Knivsta och Alsike socknar »ställdes färdan till Uppsala, der, två månader före min ankomst, ej mindre än fyra runstenar blifvit funne i yttre fotbeklädningen till Domkyrkans kor. De lågo nu på planen derutanför, ännu öfverdragna med stenhårdt murbruk. Efter många fruktlösa och tidsödande försök att klargöra ristningarna, lyckades detta så tillvida att inskrifterna kunde läsas och slingorna någorlunda redas, hvarefter aftryck togos. Sysslomannen Schram, som låtit med all varsamhet utbryta stenarne och tillvaratagit dem, ville att de skulle resas i Karolinaparken; men beklagade att Professor Sävö sökte hindra det, ämnade låta inflytta dem i den muromgifna, mörka Gustafvianska gården, der tre runstenar förut äro. Jag — oantiquariskt nog, stor älskare af det fria — instämde naturligtvis med Herr Sysslomannen, och stenarne stå nu i den vindfriska parken, rätta platsen äfven för de tre andra runstenarne, hvilka, öfverdragne med mögel och orenlighet, ännu liksom dölja sig i sina skumma fuktiga skrymslen.» Stenarna restes sålunda på hösten 1866 i Engelska parken bakom Universitetsbiblioteket. Härifrån flyttades de 1898 till Museet för nordiska fornsaker (Linneanum) vid Svartbäcksgatan, där de jämte andra runstenar uppställdes i planteringen framför museet. När museets samlingar år 1921 flyttades till sina nuvarande lokaler i Gustavianum, fördes också runstenarna bort från Linneanska trädgården. De fyra, som 1866 framtagits ur Domkyrkans fotbeklädning, uppställdes nu på planen vid Domkyrkans norra sida, mitt emot Pastorsexpeditionen och Gamla konsistoriehuset. Ristningarna äro vända mot N. U 933 står längst åt V. mitt under tornet på norra sidan.

U 933 är enligt Lindal funnen »under en bland domkyrkans sträfpelare i öster».

Röd granit. Höjd 2,17 m., över nuvarande markytan 1,98 m., bredd på mitten 0,78 m. Toppen är avslagen. Ytan är mycket ojämn och skrovlig, olämplig för ristning. Ristaren har hänsynslöst använt fördjupningar och naturliga skårar i stenen, där så var möjligt, ofta utan att utföra något arbete. På h. sidan, efter inskriftens slut, har han helt enkelt icke fortsatt runslingan; den är avbruten på ett längre stycke och har här aldrig varit inhuggen. Möjligen har ristningen en gång ersatts av målning. Ristningen är f. ö. mycket ojämn, ibland djup och tydlig, ibland grund och svag. Överst på h. sidan går runslingan från framsidans ojämna plan över på h. smalsidan. På några ställen finnas genom felhuggning »dubbla korsningar».

Inskrift:

borha lit i raisa i stain i iftir i stynbiar . . . orkil lit i iftir i bropur i sin

5 10 15 20 25 30 35 40 45 50

Borga let ræisa stæin æftir Stynbior[n] . . . [Þ]orkil let æftir broður sinn.

»Borga lät resa stenen efter Stynbjörn . . . Torkel lät [resa den] efter sin broder.»

Till läsningen: Intet sk vid inskriftens början och slut. 1—4 **borh** är tydligt. 5 **a** har bst endast t. v., kort och möjligen en naturlig fördjupning. Runan skulle kunna läsas **i**, men **a** är dock sannolikast. Intet sk efter 5 **a**. 19 **i** är icke stunget. 26 **y** är tydligt stunget. Namnet 24—31 **stynbiar** är tämligen tydligt och säkert; likaså 32—36 **orkil**. Mellan 33 **r** och 34 **k** är avståndet stort, beroende på att stenytan var mycket ojämn och olämplig för ristning. Mellan 36 **i** och 37 **i**

finnes en fördjupning, som sannolikt är naturlig, icke huggen; men måhända har den vid uppmålning av inskriften använts som sk. 40 i är icke stunget. För nedersta stapeln i 51 s har ristaren använt en naturlig spricka, som icke bearbetats med mejseln.

Dybeck: 32—36 **orkil** saknas. — Lindal: 32—36 **orkil** saknas. »Stenen har en mycket vacker drakslinga.» — v. Friesen: 32—36 **orkil**. »På andra sidan, där inskriften på nytt tager vid, äro runorna vikta öfver stenens kant, enär slingan eljest skulle kommit alltför nära in på midtornamenten. Runorna äro emellertid här ej alltför tydliga, emedan stenen är mycket skroflig. Dessa runor... ha delvis ända tills nu varit fyllda af murbruk och kalk — minnen från domkyrkomuren.»

Borga är givetvis kvinnonamn, ett kortnamn till tvåledade namn som isl. *Borghildr*, *Borgny*, runsv. *Ingiborg*, *Steinborg* o. a. Det synes f. ö. icke vara belagt, varken i inskrifter eller i medeltida urkunder. — Också *Stynbiorn* är f. ö. okänt. Möjligen är det en felristning för det i runinskrifterna väl belagda *Styrbiorn* (se Sö 339). Förleden *Styr-* har, såsom Lind framhållit, från början säkerligen haft karaktären av ett tillnamn ('den ostyrige, vildsinte Björn'). Möjligen har ett *Stynbiorn* bildats som en mer eller mindre tillfällig variation av *Styrbiorn*.

Stynbiorn har troligen varit son till *Borga*. Inskriftens fullständiga form torde sålunda ha varit: **borha lit · raisa · stain · iftir · stynbiar[n · sun · sin · in · þ]orkil lit · iftir · broþur · sin**. Efter 37—39 **lit** skall ur det föregående underförstås **raisa · stain**. Modern *Borga* och brodern *Torkel* ha sålunda gemensamt låtit resa minnesvården.

Ornamentik och runformer tyda på att ristningen är utförd av Öpir. Men den hör icke till hans mera framstående verk. Orsaken härtill är givetvis till stor del den för ristning mycket olämpliga stenytan. Ristaren har icke ansett det vara mödan värt att nedlägga någon större omsorg på arbetet.

934. Uppsala, Domkyrkan.

Pl. 6.

Litteratur: D 1:268. P. J. Lindal, *Runstenarne i Upsala* (1881), s. 4; O. v. Friesen, *Runstensundersökningar i Upsala län 1898* (hs i ATA), Anteckningar (UUB).

Äldre avbildningar: Dybeck a. a.; P. J. Lindal a. a. foto; O. v. Friesen foto (ATA, UUB).

Av de fyra runstenar, som 1866 framtogos ur Domkyrkans grund, var endast en (U 933) någorlunda fullständig, de tre övriga (U 931, 934 och 935) däremot ganska fragmentariska. Också U 934 påträffades »i grundmuren till en bland domkyrkans sträfpelare i öster». Den står nu rest på planen N om Domkyrkan som den andra i ordningen från V.

Ljusgrå, grovkornig granit. Höjd 1,73 m., största bredd (över ristningens nedersta linje) 1,03 m. Den bevarade delen motsvarar ungefär $\frac{1}{4}$ av den ursprungliga stenen, som sålunda har varit mycket stor. Fragmentet utgör den vänstra delen av nedre hälften, med inskriftens början. Ristningen är tämligen jämnt och djupt huggen, överallt tydlig. Runorna äro väl formade och stå med jämna avstånd från varandra.

Inskrift:

þorir · auk × ryþir × auk × karl · þair + br ...

Þorir ok (H)rørikr(?) ok Karl, þair br[øðr] ...

»Tore och Rørik(?) och Karl, de bröderna ...»

Till läsningen: Intet sk framför 1 þ. Efter 5 r är sk ·, icke +. 10 y är tydligt stunget. 13 k är icke stunget. Efter 21 l är sk ·, icke +. — Dybeck: Intet sk efter 5 r; 12 r. — Lindal: Intet sk efter 5 r; 12 i. — v. Friesen: Sk efter 5 r +; 12 i.